

Людмила НОВИК,
вчитель-методист Городнянської ЗОШ І–ІІІ ст. № 2 Чернігівської обл.

Інтегрований урок з української мови та природознавства, 2 клас

*(За підружниками М.Д.Захарійчук "Українська мова", Т.Т.Гільберг,
Т.В.Сак "Природознавство")*

Інтегровані уроки спонукають учнів до активного пізнання навколишньої дійсності, до осмислення й знаходження причинно-наслідкових зв'язків, до розвитку логічного мислення, комунікативних здібностей. Використання різних видів роботи підтримує увагу учнів на високому рівні, що підвищує ефективність уроків. Такі уроки сприяють підвищенню мотивації навчання, формуванню пізнавального інтересу учнів, осягання цілісної наукової картини світу й розгляду явища різнобічно, розвивають вміння порівнювати, аналізувати, узагальнювати, творчо працювати, знімають напруження,

перевантаження, що є надзвичайно важливим в умовах навчання за новою програмою.

Т е м а. Зв'язок прикметників з іменниками. Узагальнення й систематизація знань учнів із розділу "Природа взимку".

М е т а. Розширювати знання учнів про слова, що називають ознаки предметів, їх зв'язок з іменниками, розвивати вміння аналізувати, спостерігати, узагальнювати, систематизувати й доповнити знання учнів про зміни в житті рослин і тварин узимку, виховувати турботливе ставлення до тварин у холодну пору року.

Обладнання: пейзажна картина із зображенням зимового лісу, предметні малюнки, відеофрагменти, оповідання М.Пришвіна "Спасибі лісникові", проектор.

Хід уроку

I. Актуалізація опорних знань.

1. Хвилинка фенологічних спостережень.
2. Доповнення віршованих рядків про зиму прикметниками.

От випав сніг. Яка обнова!
Зима тоді така ... (чудова).
Міста чистенькі, білі села –
Зима і радісна, й ... (весела).
Кружляють вальс сніжинки ніжні,
Зима пухка і ... (білосніжна).
Мороз у лід озера кута.
Зима тоді, всі кажуть, ... (люта).
Вона буває і серйозна:
Суха, і вітряна, й ... (морозна).
А вранці іній – от обнова!
Яка зима у нас ... (казкова).
Зима, скажу вам, дуже гарна,
То сонячна, то часом ... (хмарна).
І горнуть всі до тепла,
Така зима буває ... (зла).
І пташка змерзла і голодна,
Бо видалась зима ... (холодна).

(Надія Красоткіна)

II. Повідомлення теми й мети уроку.

– Сьогодні ми продовжимо працювати із прикметниками, з'ясуємо зв'язок прикметників із іменниками, повторимо та узагальнимо вивчений матеріал про зміни в природі взимку.

III. Сприймання й усвідомлення навчального матеріалу. Розвиток мовних умінь і навичок.

1. Робота над скоромовкою.

Лис малий і більший лис погуляти пішли в ліс.

- Назвіть прикметники у цій скоромовці.
- Доведіть, що слова *малий* і *більший* – прикметники.
- Наведіть свої приклади прикметників. (Гра "Снігова куля").

2. Розповідь учителя (з використанням відеофрагмента за допомогою проектора).

Заколисаний хуртовинами, вдягнутий у теплу снігову шубу, спить ліс. Ніщо не порушує його спокою. Дрімать ялини й сосни, чітко виділяючись своїм темно-зеленим вбранням на білих снігу. Мріють про весну опушені білим хутром берези й осики, клени і липи.

3. Робота в групах. Гра "Хто більше добере прикметників?"

– Декілька речень із моєї розповіді записано на дошці. Чи є у цих реченнях прикметники?

Дрімать ялини і сосни. Мріють про весну берези й осики, клени й липи.

– Доповнити речення прикметниками, дібравши їх якомога більше.

– З якими словами зв'язані запропоновані вами прикметники? (*Ялини, сосни, весну, берези, осики, клени, липи*).

– До якої частини мови належать названі вами слова? (До іменників).

– Який іменник "зайвий"? (*Весна* – бо це назва пори року, а решта іменників – назви дерев).

– На які групи можемо поділити названі дерева? (*Листяні та хвойні*).

(Перегляд відеофрагмента).

– Що відбувається взимку з листяними та хвойними деревами? (*Листки хвойних дерев – хвоїнки, вкриті товстою шкіркою, яка утримує вологу. Хвоїнки випаровують вологи значно менше, ніж широкі листки листяних дерев і кушів, тому й залишаються на деревах узимку*).

4. Звуко-буквений аналіз слів.

– Сніг, наче м'яка тепла ковдра, зігріває землю і рослини. У більшості трав'янистих рослин восени стебла відмирають. Але є рослина, яка зберігає свою зелень всю зиму – під снігом і ковдрою. Чи пам'ятаєте ви, яка це рослина?

– Так, барвінок. (Показ ілюстрації, добір прикметників). З давніх-давен шанують в Україні цю квітку. А її назва походить від слів "обв'язувати", "обвивати".

– У лютому ще білітиме сніг, з морозами чергуватимуться відлиги, а під сніговою ковдрою вже пробуджується нове життя. І тільки-но теплі промені весняного сонечка торкнуться землі, як з'являться перші посланці зеленоокої весни. Чи знаєте ви, що це квіти?

– Правильно, проліски. (Показ ілюстрації, добір прикметників).

– Отже, маємо назви двох рослин: *барвінок* і *пролісок*. Працюємо самостійно: виконуємо звуко-буквений аналіз названих слів (I варіант – слово *барвінок*, II варіант – *пролісок*).

Взаємоперевірка виконаного завдання в парах. Визначення спільного в звукових схемах слів. (Звуки [р], [і], [о], [к], слова трискладові).

5. Робота з текстом (с.91, вправа 1).

– Чотириногі мешканці лісу не часто потрапляють на очі людині. І навіть якщо людина пересувається дуже обережно, звірі відчують її присутність значно раніше, ніж вона їх побачить чи почує. Але сліди, залишені на снігу, свідчать про те, що лісові мешканці знаходяться десь дуже близько. (Демонстрація відеофрагмента).

– Чиїх слідів ми не зможемо побачити на снігу? Чому?

Читання тексту вправи. Обговорення змісту.

- Про кого розповідається в тексті?
- Яким було ведмежатко?
- Як виглядали очі ведмежатка?
- Яка була сестричка ведмежати?
- Що вона робила?
- Чи подобаються вам ведмежата, зображені у творі? Чому?

Побудова словосполучень *іменник + прикметник* з опорою на задані запитання. Виписування словосполучень із тексту за зразком:

(Х т о?) *ведмежатко; ведмежатко (я к е?) волохате, мале, незграбне.*

(Щ о?) *очі; очі (я к і?) темні, маленькі, цікаві.*

(Х т о?) *сестричка; сестричка (я к а?) волохата, кругла, смішна.*

6. Робота з деформованим реченням.

Визирає, із, білочка, дупла, теплого.

(Білочка визирає із теплого дупла).

– Підкреслити в реченні прикметник. Визначити іменник, з яким він зв'язаний.

– І навіщо білочці визирати із теплого дупла?

Відповідь на це питання ми можемо знайти в оповіданні М.Пришвіна "Спасибі лісникові".

Були у білочки такі-сякі припаси та вийшли. А до весни ще далеченько. "Добре їжаків, – думає білочка, – добре борсукові й ведмедеві: позасинали у своїх схованках під снігом. І горенька не знають!" Дострибала білочка до узлісся. Аж чує, хтось: шурх-шурх, рип-рип! Глянула, а то лісник на лижах пробирається. За плечима у нього тугий мішок, при боці – верболіз та осика в пучечки пов'язані. Підійшов лісник до дуба. Розклав свої вінички. Це для зайців. Потім відступив трохи і в простору дуплян-

ку поклав жолудів, соняшникового насіння, житніх сухарів. Це вже для білочки.

7. Порівняння прослуханого тексту з текстом вправи 2.

– Чим відрізняються тексти?

– Що у них спільного?

– А чим ми можемо допомогти птахам і звірям узимку?

8. Самостійна робота.

Виписати із першого абзацу вправи 2 іменники з прикметниками за поданим зразком.

9. Творча робота.

Оленка, Василько і Петрик кожного дня клали різні зерна в годівницю. Снігурі, синички і горобці прилітали до своєї їдальні. Мама, тато і бабуся похвалили маму за добру справу.

Запис речень із коментуванням, замінюючи підкреслені слова одним словом.

– Які ще птахи, крім названих, можуть завітати до годівниці?

(Птахи, які прилітають до нас зимувати: снігурі, чечітки, омелюхи).

(Перегляд відеофрагмента).

III. Підсумок уроку. Коментування домашнього завдання.

Література

1. *Джежелей О., Коваленко О., Ємець А.* Практична методика розвитку мовлення молодших школярів / О. Джежелей, О. Коваленко, А. Ємець. – К. : Шкільний світ, 2007. – 110 с.

2. *Мечник Л., Волошин О., Мечник І.* Дітям про тварин / Л. Мечник, О. Волошин, І. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 1997. – 80 с.

3. *Савченко О.* Компетентнісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи // Початкова школа, 2012. – № 8.